

complementului prin introducerea unei noi propoziții (și-a-l prăvăli de moarte), l-a orientat pe traducător spre o altă interpretare. În versiunea germană, ura intră într-o altă sferă de determinare, precizând acțiunea dușmănoasă a destinului:

*Doch da du es nicht meistern konntest,
das Schicksal, lauernd auf dein Wesen,
und seinen Hass nicht hindern konntest.
dass es zum Opiet dich erlesen...* (p. 57).

Am semnalat această nepotrivire, mai mult cu intenția de a reliefa un procedeu sintactic arghegian, greu de transpus în alte limbi, din cauza unor deosebiri esențiale în structura lor. Altfel trebuie să observăm că, în ciuda schimbării obiectului în poziția respectivă, sensul general al poeziei nu este alterat.

Concluzia care se desprinde din această cercetare a mijloacelor lexicale, imaginilor și sintaxei argheziene, așa cum apar ele transpuse în limba germană de A. Margul-Sperber, este favorabilă traducătorului. Cu excepția unor lipsuri, inerente într-o traducere, A. Margul-Sperber, lucrând cu un text extrem de dificil, dar tot atât de ispititor pentru un traducător poet, a reușit să facă accesibilă cititorului german frumusețea poeziei argheziene. Poetul Margul-Sperber, după cum era și firesc, nu s-a menținut în cadrele stricte ale unei traduceri literale, ci a căutat să urmărească zborul înalt al imaginației poetului român cu propria sa imaginație creatoare. Circulația lui Arghezi, care a depășit dimensiunile naționale, este mult înlesnită peste hotare de această frumoasă traducere.

CONTRIBUȚII LA BIOGRAFIA CRONICARULUI ION NECULCE

DE

AURORA ILIES

Cercetătorii de pînă acum arată că în ce privește biografia lui Ion Neculce știrile nu prea abundă; de aceea ni se pare potrivit să adăugăm la cele ce se cunosc despre cronicar și unele informații, care ori că au trecut neobservate, ori n-au fost identificate în mod sigur ca referindu-se la persoana lui; aceste informații se desprind din cronică oficială a domniei lui Constantin Brîncoveanu, scrisă de logofătul Radu Greceanu:

Este îndeobște cunoscut că Brîncoveanu a dus o luptă necruțătoare împotriva lui Dimitrie Cantemir și că domnul moldovean a răspuns în aceeași măsură nu numai prin asemănătoare „amestecături” la Poartă¹, dar și în scris, în operele sale². Dimi-

¹ Neculce arată ce fel de împăcare intervenise la un moment dat între Dimitrie Cantemir și Brîncoveanu, „așe au ținut de bine această paci, pe cum țin ciinii vinerili”. *Letopiseșul țării Moldovei*, ed. II de I. Iordan, București, 1959, p. 175.

² *Istoria imperiului otoman și Istoria ieroglică*.

trie Cantemir însemnează cu satisfacție toate clevetirile care circulau pe seama lui Brîncoveanu, la care mai adaugă și propria sa fantezie³.

Dar nici Brîncoveanu nu-l iartă și cronicarul său oficial înscrie pagini vehemente, pline de invective cu privire la politica dusă de Dimitrie vodă și la rezultatele campaniei de la Prut (1711). O dată cu acesta este pomenit și cronicarul Neculce. „Iar Dumitrașcu vodă Cantemir dă unde începuse a să scrie domnu vecinic al țărilor Moldovei... împreună cu moscalii den țara lui au fugit, căruia și unii den boiari au urmat, însă cei ce cu el la sfat și la socoteală să potrivise, anume *Ion Țaruș hatmanul* (=Neculce), *carele și cumnat îi era*, Savin Smucilă vel postelnic și Ștefan Luca vel vistier, Gheorghiță vel spătar, Sandu Sturzea veș stolnec... Cu aceștea, zic, și cu alții, la Kiov au sosit și de acolo la Harcov (unde împărăția așezămînt îi didese) vrînd ca să să ducă, multă învăluială și silă le-au făcut ca și acolo să-i urmoze, cît tot Kiovul s-au turburat la purcéderea lui dă acolo.

Deci dintr-acești boiari, unii și cu voe și fără voe au mersu, iar pre *Ion hatmanul* (=Neculce), *carele nicidecum vrînd să să ducă cu el, ascunzîndu-se, umbra cercetîndu-l den casă în casă pren Kiov să-l prînză și așa aflîndu-l, sub vartă (=pază) l-au pus și cu mare ocară l-au dus. De care lucru necuvios nespūsă turburare și sgomot... în toată cetatea au făcut, ca pe ticăloșii (=nenorociții) boiari după a sa cumplită voe la supunere să-i aducă*”⁴.

Nu s-a remarcat în mod clar pînă în prezent că pasajul de mai sus s-ar referi la Neculce⁵. Cu toate rezervele ce s-ar putea păstra în ce privește unele exagerări și tonul pătimaș cu care scrie logofătul Radu Greceanu, fondul informațiilor sale se dovedește veridic⁶. De aici se desprinde numele de „Țaruș”, care pare să fie mai degrabă o poreclă a cronicarului. Rudenia lui Neculce cu Dimitrie Cantemir e arătată prin termenul de „*cumnat*”, care ar putea încurca pe cercetători. El era într-adevăr „*cumnat*” în accepțiunea mai veche a cuvîntului în limba romînă, indicînd înscrisura cu rudele colaterale⁷. De fapt Neculce era văr al doilea după mamă cu

³ Un exemplu grăitor îl constituie următorul pasaj: „Constantin supranumit Brîncoveanu au ajuns la domnie... El ca să-și dea mai mult hustru nobilității sale a început a se servi de numele Cantacuzen în subscrierile scrisorilor sale către regii și principii străini. *Istoria imperiului otoman*, București, 1884, p. 625. Cantemir mistifică adevărul, căci Brîncoveanu s-a intitulat întotdeauna numai *Basarab* și niciodată Cantacuzino. Cf. ediția critică a cronicii lui Radu Greceanu pregătită de noi, la Institutul de Istorie al Academiei R.P.R.

⁴ Radu Greceanu, *Viața lui Constantin Brîncoveanu*, București, 1906, p. 208.

⁵ G. Pascu într-o notă sumară la *Istoria literaturii romîne din sec. XVIII*, București 1926, p. 75, încearcă o identificare a lui Ion Țaruș hatmanul cu Neculce și se întreabă de ce cronicarul muntean îl numește cumnat al lui Dimitrie Cantemir.

⁶ Veracitatea afirmațiilor lui Radu cronicarul se poate confrunța cu documentul dat lui Neculce de Mihai vodă Racoviță cu prilejul restabilirii drepturilor lui Neculce asupra moșiilor luate în stîncie de Lupu vornicul. Cf. Iulian Marinescu, *Documente relative la Ioan Neculce* în *Bul. Com. Ist. a Romîniei*, IV, București 1925, p. 9 și urm. și I. Neculce, *Lct.*, ed. cit. p. 256.

⁷ Un caz similar în care termenul *cumnat* este folosit pentru a arăta înscrisura cu rudele colaterale îl mai întîlnim și într-un document din această epocă. În acel document, Șerban Greceanu, fratele cronicarului Radu, este numit *cumnat* al nepoților de frate ai Papii vistierul, pentru că Șerban era căsătorit cu fiica Papii vistierul. A se vedea explicația, pe larg la I. C. Filitti, *Cine erau frații călături Radu și Șerban Greceanu*, București, 1935, p. 4—5. extras din *Rev. Ist. Romînă* t. IV, (1934) fasc. 1—4.

Casandra Cantacuzino, soția lui Dimitrie Cantemir⁸, (deci era socolit cumnat cu voevodul) și înrudit cu Cantemireștii și prin soția sa, cronicarul fiind căsătorit cu o nepoată de soră a lui Dimitrie și Antioh Cantemir⁹.

Radu Greceanu ne mai dă informații asupra lui Neculce și cu prilejul venirii acestuia la curtea munteană în 1706, ca sol din partea lui Antioh Cantemir la nunta lui Constantin, fiul cel mare al lui Brîncoveanu, cu Ana Balș, fiica lui Ion Balș, vornicul din Moldova. Iată ce scrie cronică brîncovenească: „Intimplatu-s-au la această veselie a fi trimis sol de la domnul Moldovii Antiohie vodă Cantemir, *Ionifă marele spătar*, (=Neculce) *feciorul Mutei, den vișa și sâminja Cantacuzineștilor* și alți mulți boiari moldoveni...”¹⁰. Informația e repetată cam în aceiași termeni cu prilejul refacerii, în 1707, a unei părți a cronicii, tot de Radu Greceanu: „Trimis-au și plin-toriu chipului și locului mării sale (=Antioh vodă) *pă Ion spătariu, feciorul Mutei*,... și săvirșindu-se nunta cu fericire, făcînd solului un osebit ospăț și mulțumindu-i de osteneala, l-au înbrăcat cu conțeș cu pacele dă samur... [și] au purces dă aici, în-virteșindu-se iarăși la domnul său”¹¹.

Din citatele de mai sus se dovedește justetea afirmației unora dintre cercetători privitor la Catrina, mama cronicarului Neculce, care purta porecla de *Muta*. Nu putem preciza dacă e vorba de o infirmitate sau numai caracterizarea de a fi puțin vorbăreată¹². În orice caz nu ne putem îndoi de cele scrise de logofătul Radu Greceanu și nu credem că e vorba de o denigrare, pentru că raporturile dintre Brîncoveanu și Antioh Cantemir, respectiv solul său Neculce, erau — după cum se vede și din ultimul citat — destul de bune, mai ales că domnul muntean reflecta la o încuscrire cu Antioh¹³, ceea ce s-a împlinit în parte mai târziu¹⁴. Cronicarul oficial al lui Constantin Brîncoveanu trebuia să fie bine informat în privința *Mutei* (=Catrina Cantacuzino-Neculce), căci ea era vară primară cu învățatul stolnic Constantin și cu ceilalți fii și fiice ai postelnicului Constantin Cantacuzino¹⁵, acesta din urmă fiind frate atît cu Iordache, tatăl Catrinei, cît și cu Toma, cei doi Cantacuzini stabiliți în Moldova; așadar Neculce era văr al doilea cu însuși Brîncoveanu¹⁶.

*

Cu acest prilej semnalăm și faptul că cele mai multe manuscrise cuprinzînd opera lui Neculce sînt copiate de Ioasaf Luca, fiul Lucăi vistierul, Cunoaștem: pînă

⁸ I. C. Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, București, 1919, Anexe: tablourile genealogice I—III (Cantacuzino). Casandra era fiica lui Ștefan vodă, vezi tabloul genealogic la p. 5.

⁹ I. Tanoviceanu, *Contribuții la biografiile unora din cronicarii moldoveni*, anexa (Arborele genealogic al familiei Neculce), p. 247 și Iulian Marinescu, *op. cit.*, p. 7.

¹⁰ Radu Greceanu, *Viața lui Constantin vodă Brîncoveanu*, București, 1906 p. 157, Cf. și G. Pascu, *op. cit.*, p. 72.

¹¹ Radu Greceanu, *op. cit.*, p. 160.

¹² I. Tanoviceanu, *op. cit.*, susține că Ecaterina (autorul o numește greșit Alexandra) ar fi fost mută; pe de altă parte Iulian Marinescu *op. cit.*, p. 5, caută să demonstreze că nu era vorba de o infirmitate. Rămîne ipoteza unei porecle.

¹³ Radu Greceanu, *op. cit.*, p. 160, cf. și I. Neculce, *op. cit.*, p. 180.

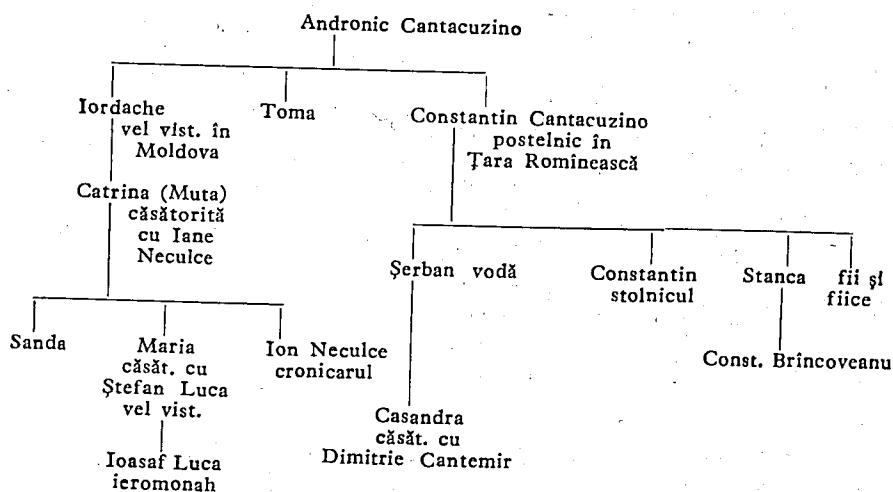
¹⁴ Radu Brîncoveanu se logodește cu fiica lui Antioh Cantemir în 1713.

¹⁵ Pentru a înțelege mai bine înrudirea lui Neculce cu Cantacuzinii, schițăm la sfîrșitul notei, un arbore genealogic, întocmit după I. C. Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, 1919, pl. I—III (Cantacuzinii) și după I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 264 (arborele genealogic).

¹⁶ Vezi arborele genealogic la subsolul paginii următoare.

în prezent șapte copii ale sale¹⁷. Ștefan Luca vistiierul, tatăl lui Ioasaf, era căsătorit cu Maria, sora lui Ion Neculce¹⁸. El fusese trimis sol din partea lui Dimitrie Cantemir pentru a purta tratative cu țarul Petru I, în vederea campaniei împotriva turcilor și este nevoit să pibegească în Rusia alături de Neculce, urmându-și voevodul¹⁹. Deci Ioasaf nu era un copist oarecare, el era nepotul de soră al cronicarului și copiază de mai multe ori cronica unchiului său, unele din copii scriindu-le pentru rudele sale; în 1766 pentru Iordache Cantacuzino vel spătar²⁰, apoi pentru Alexandru Hurmuzachi postelnic²¹, mai târziu o altă copie o dăruiește nepotului său Matei Hurmuzachi, vel paharnic (1785)²². El se călugărise, căci semnează toldeana Ioasaf Luca ieromonahul sau numai Ioasaf ieromonahul. Așadar, răspîndirea cronicii lui Neculce se datorește în bună parte copiilor nepotului său de soră.

Cercetările întreprinse asupra izvoarelor documentare sau narrative, ce ne-au stat la îndemînă, nu ne-au adus confirmări suplimentare în privința acestor date biografice, totuși, dat fiind sursa din care provin ele, credem că merită să fie luate în seamă.

¹⁷ La Acad. R.P.R., se păstrează următoarele manuscrise copiate de Ioasaf: Ms. rom. nr. 53, 112, 253, 254, 3416 și 5476, iar la Iași un manuscris în colecția Paul Mihail. Cf. G. Strempel, *Copiști de manuscrise românești*, București, 1959, p. 139—140 și I. Crăciun și A. Ilieș, *Repertoriul manuscriselor de cronici interne*, București, 1963, p. 72—74 și 113.

¹⁸ Vezi arborele genealogic.

¹⁹ Cf. Ion Neculce, *Leipiseșul*, ed. citată, p. 211—213 și 256.

²⁰ Acad. R.P.R., ms. rom. 254, cf. și G. Strempel, *op. cit.*, p. 139, și I. Crăciun și A. Ilieș, *op. cit.*, p. 74.

²¹ Acad. R.P.R., ms. rom. nr. 53 și G. Strempel, *op. cit.*, p. 140, și I. Crăciun și A. Ilieș, *op. cit.*, p. 72.

²² Acad. R.P.R., ms. rom. 252 cuprinde însemnarea autografă a lui Ioasaf Luca la f. 14—19: „Scrisoarea anilor, l-am dăruit dumisale nepotului Matei Hurmuzachi, vel paharnic, în anu de la facerea lumii 7283, iar de la nașterea domnului Isus Hristos 1775, luna ghenarie 5 zile. Și am scris ca să știe, Ioasaf Luca Ieromonahul”.

LEGEA DE DISTRIBUȚIE A PRENUMELOR

DE

AURELIA ȘI IOAN STAN

În ultimul timp, pe lângă lucrările în care materialul antroponimic se studiază cu metode tradiționale, au fost publicate o serie de articole dedicate studierii prenumelor și sub aspectul lor cantitativ. Unele dintre ele¹, cu un oarecare caracter statistic, studiază repartitia prenumelor masculine și feminine în diferite unități geografico-sociale. În cazul de față, bazându-ne pe astfel de cercetări, am căutat să găsim legea care guvernează distribuția prenumelor.

Este cunoscut că după terminarea primei etape a oricărei cercetări statistice — observarea statistică — urmează centralizarea și gruparea datelor obținute, după metode specifice fenomenelor studiate.

Unitățile unei colectivități statistice au anumite proprietăți numite caracteristici, care pot fi calitative sau cantitative. În ceea ce privește caracteristicile cantitative, a căror lege de distribuție o căutăm, ele pot varia în mod continuu sau discret. În primul caz, schimbarea caracteristicii se face în mod continuu, iar în al doilea caz se face prin salturi.

Împărțind colectivitatea supusă cercetării statistice în grupe de unități cu același nivel al caracteristicii, vom determina frecvența unor astfel de grupe prin numărul care exprimă câte unități le aparțin (volumul grupei). Aceste frecvențe pot fi absolute sau relative.

Considerind că și caracteristică prenumele persoanelor dintr-o anumită unitate geografico-socială, obținem un tabel al frecvențelor acestor prenume. Notînd prin n numărul total de persoane al colectivității, iar prin n_k frecvența absolută a unui prenume, adică numărul de persoane care-l poartă (prenumele este indicat prin k), introducem frecvența relativă dată de raportul

$$f_k = \frac{n_k}{n}$$

Dăm un astfel de tabel al frecvențelor prenumelor masculine din Valea Sebeșului², fiind înregistrate un număr de 609 persoane cu 87 prenume distincte, care formează fondul de prenume al colectivității înregistrate³.

¹ Șt. Pașca, *Circulația numelui de botez în Țara Oltului*, în „Țara Birsei”, 1931, nr. 5 și 6; Aurelia Stan, *Frecvența numelui de persoană masculină în Valea Sebeșului*, în „Cercetări de lingvistică”, II (1957), p. 265—280; Idem, *Contribution à l'étude des prénoms masculins dans la Vallée de Sebeș (Alba)* în *Contributions Onomastiques publiées à l'occasion du VI-e Congrès Internationale des sciences onomastiques à Munich du 24 au 28 Août, 1958*, București; Idem, *Nume de persoană feminină în Valea Sebeșului (Alba)*, în „Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, Iași, Sec. III, Tom. IV, anul 1958, p. 211—214.

² Aurelia Stan, *art. cit.*, în CL, II (1957), p. 265.

³ Fondul de prenume al colectivității înregistrate diferă de fondul de prenume al colectivității respective, în general.

Tabelul nr. 1

Nr. crt.	Rang	Prenumele	Frecvența	
			Absolută	Relativă
1	1	Ioan	137	22,4
2	2	Nicolaie	65	10,6
3	3	Vasile	63	10,3
4	4	Gheorghe	44	7,2
5	5	Ilie	39	6,4
6	6	Petru	28	4,6
7	7	Dumitru	21	3,6
8	8	Gligor	19	3,1
9	9	Constantin	14	2,3
10	10	Pavel	9	1,5
11	11	Simion	8	1,3
12	12	Alexandru	7	1,1
13	13	Toma	6	1,0
14		Andrei		
15		Mihai		
16	14	Ștefan	5	0,8
17		Cornel		
18		Damian		
19	15	Luca	4	0,6
20		Marcu		
21		Irimie		
22	16	Nechifor	3	0,5
23		Teodor		
24		Zaharia		
25	17	Aftanasie	2	0,3
26		Aron		
27		Cozma		
28	18	Emilian	1	0,2
29		Iulian		
30		Savu		
31	18	Emil	1	0,2
32		Filimon		
33		Filip		
34	18	Gavril	1	0,2
35		Iacob		
36		Ilarie		
37	18	Iosif	1	0,2
38		Isidor		
39		Liviu		
40	18	Marian	1	0,2
41		Meftodie		
42		Mircea		
43	18	Miron	1	0,2
44		Octavian		
45		Pantelimon		
46	18	Romulus	1	0,2
47		Sevastian		
48		Silvestru		
49	18	Valeriu	1	0,2
50		Andronic		
51		Antonie		
52	18	Aurel	1	0,2

Tabelul nr. 1 (continuare)

Nr. crt.	Rang	Prenumele	Frecvența	
			Absolută	Relativă
53		Canditu		
54		Chirion		
55		Christian		
56		Danil		
57		Dionisie		
58		Dorin		
59		Drăgan		
60		Eftimie		
61		Geliu		
62		Iancu		
63		Ignat		
64		Ioachim		
65		Iocla		
66		Istratie		
67		Leon		
68		Leontie		
69		Macarie		
70		Marcel		
71		Maxim		
72		Moise		
73		Nistor		
74		Octavie		
75		Precup		
76		Remus		
77		Rusalin		
78		Similie		
79		Simtion		
80		Solomon		
81		Stachie		
82		Sofron		
83		Tănasă		
84		Teofil		
85		Traian		
86		Viorel		
87		Visarion		

În acest tabel am trecut atât frecvențele absolute cit și cele relative ale prenumelor.

Caracteristica considerată, prenumele persoanelor, este calitativă. Pe baza tabelului de frecvențe putem trece la o nouă caracteristică care să fie cantitativă. În acest scop luăm numărul de apariție al prenumelor ca noua caracteristică. Cu alte cuvinte, caracteristica este acum frecvența absolută a prenumelor din tabelul anterior, iar numărul de prenume ce corespund unei frecvențe date este frecvența absolută a acestei caracteristici. De exemplu, în tabelul 1, numărului de apariții 1, 2, 3 le corespund frecvențele absolute 38, 19 și 6, date de numărul de prenume ce le corespund.

Întrucît numărul de prenume și persoane înregistrate în Valea Sebeșului este relativ mic, dăm un tabel al repartiției prenumelor după numărul de apariții, întocmit pe baza unui material adunat de un colectiv⁴ în Valea Bistriței, fiind înregistrate 14307 persoane feminine cu 374 de prenume distincte.

Tabelul nr. 2

Numărul de apariții	Prenume dinstincte	Numărul persoanelor
1	116	116
2	43	86
3	27	81
4	22	88
5	20	100
6	12	72
7	8	56
8	9	72
9	6	54
10	2	20
11	3	33
12	6	72
13	3	39
14	4	56
15	4	60
16	3	48
17	2	34
18	3	36
19	4	76
20	3	60
21	2	42
22	1	22
23	2	46
24	1	24
25	5	125
30	3	90
50	1	50
90	1	90
125	2	200
peste 550	4	6448

În tabel au fost înregistrate atît numărul de prenume cît și de persoane corespunzător unui număr de apariție.

Notăm cu $x_1, x_2, \dots, x_k$ numerele de apariție 1, 2, ..., k, iar prin $P_1, P_2, \dots, P_k$ numărul de prenume (frecvențele absolute) corespunzătoare. Numărul de persoane ce revine acestor valori ale caracteristicii este dat de produsele $x_1 P_1, x_2 P_2, \dots, x_k P_k$. Numărul total de prenume distincte (fondul de prenume al colectivității înregistrate) este dat de relația

$$S_1 = \sum_{k=1}^{m \times x} P_k$$

iar numărul de persoane care le poartă de relația

⁴ Colectivul format din V. Breban, M. Homorodean, P. Neiescu, Gr. Rusu, Li-dia Sîrlela și Aurelia Stan.

$$S_2 = \sum_{k=1}^{\max} x_k P_k$$

Pe baza datelor din tabelul 2 se obțin pentru S_1 și S_2 valorile $S_1 = 374$, respectiv $S_2 = 14307$.

Am obținut astfel o corespondență între un număr finit de elemente $x_1, x_2, \dots, x_k$, numerele de apariție ale prenumelor, și $P_1, P_2, \dots, P_k$, frecvențele absolute corespunzătoare. Această corespondență poartă denumirea de *funcție de distribuție empirică* a colectivității sau *distribuție statistică*.

Strîns legată de distribuția statistică este densitatea distribuției, dată de raportul dintre frecvența absolută și mărimea intervalului de variație. Ea capătă o interpretare simplă dacă se introduce frecvența cumulată. Prin frecvența cumulată a unei valori a caracteristicii x_h ($1 \leq h \leq k$) înțelegem acea parte a volumului colectivității studiate, ale cărei unități corespund variantelor caracteristicii mai mici ca x_h .⁵

În cazul exemplului studiat de noi, introducem frecvența cumulată atât a prenumelor distincte

$$F_1 = \sum_{i=1}^h P_i$$

cît și a numărului de persoane care le poartă

$$F_2 = \sum_{i=1}^h x_i P_i$$

care nu este altceva decît frecvența cumulată a tuturor prenumelor, repetate și nerepetate.

Introducem de asemenea frecvența cumulată relativă, dată de relațiile

$$\phi_1 = \frac{\sum_{i=1}^h P_i}{\sum_{i=1}^k P_i} \quad \text{și} \quad \phi_2 = \frac{\sum_{i=1}^h x_i P_i}{\sum_{i=1}^k x_i P_i}.$$

Noțiunii de frecvență cumulată îi corespunde pe plan teoretic, probabilistic, funcția de repartiție⁶.

În studiul distribuțiilor statistice, un rol important îl are reprezentarea grafică, adică reprezentarea rezultatelor observării într-un sistem de axe, convenabil ales. Utilitatea rezidă în raptul că, cu ajutorul ei, se pot deduce mai ușor unele proprietăți ale dependenței funcționale dintre variabila independentă x și frecvențele distribuției P .

În cazul problemei noastre, cea mai bună reprezentare se obține utilizînd așa-numita hîrtie de probabilitate logaritmă, care este în esență cunoscuta hîrtie de probabilitate, avînd în abscisă logaritmul numărului de apariții iar ordonata spațiată după funcția erorilor este dată de frecvența cumulată relativă.

Reprezentînd grafic, pe o astfel de hîrtie de probabilitate logaritmă, valorile date de tabelul 3 coloana 3 și 5, obținem cu o bună aproximație, două drepte paralele (v. fig.).

⁵ Gh. Mihoc și V. Urseanu, *Matematici aplicate în statistică*, București, 1962.

⁶ A. G. Worthing, J. Geffner, *Prelucrarea datelor experimentale*, București, 1959.

Tabelul nr. 3

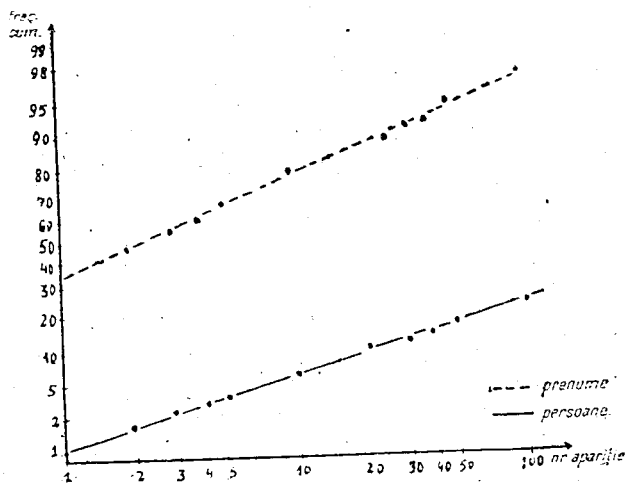
Numărul de apariții	Prenume		Persoane	
	frecvențe cumulate	frecvențe relative cumulate	frecvențe cumulate	frecvențe relative cumulate
1	116	31,0	16	0,8
2	159	42,5	202	1,4
3	186	49,7	283	1,9
4	208	55,6	371	2,6
5	228	60,9	471	3,3
6	240	64,1	543	3,8
7	248	65,3	599	4,2
8	257	69,7	671	4,7
9	263	70,3	725	5,1
10	265	70,8	745	5,2
11	268	71,6	778	5,4
12	274	73,2	850	5,9
13	277	74,0	889	6,2
14	281	75,1	945	6,6
15	285	76,2	1005	7,0
16	288	77,0	1053	7,3
17	290	77,5	1087	7,5
18	292	78,0	1123	7,8
19	296	79,1	1199	8,3
20	299	79,9	1259	8,8
21	301	80,5	1301	9,0
22	302	80,8	1323	9,2
23	304	81,2	1369	9,5
24	305	81,5	1393	9,7
25	310	82,9	1518	10,6
30	318	85,0	1717	12,0
50	332	88,7	2116	14,7
90	345	92,2	3017	21,1
125	355	94,6	3988	27,9
peste 550	374	100,0	4307	100,0

Este cunoscut însă, că dacă pe o hirtie de probabilitate obținem o linie dreaptă, distribuția corespunzătoare este distribuție normală, căreia din punct de vedere probabilistic îi corespunde legea lui Gauss, dată de formula

$$f(x) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}\left(\frac{x-\mu}{\sigma}\right)^2}$$

unde μ și σ sunt media aritmetică și deviația standard.

Această lege corespunde unei distribuții simetrice spre deosebire de cea studiată de noi care este asimetrică. Este însă cunoscut că o anumită clasă de distribuții asimetrice pot fi transformate în simetrice prin intermediul unei transformări logaritmice.

$$X = \log x$$

Distribuția transformată se numește distribuția logaritmică normală, legea de distribuție fiind

$$p(X) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}\left(\frac{X-\mu}{\sigma}\right)^2}$$

unde μ și σ sînt media aritmetică, respectiv deviația standard a noii variabile. Această lege de distribuție se reprezintă grafic pe o hîrtie de probabilitate logaritmică printr-o linie dreaptă.

Întrucît distribuția cumulativă empirică obținută de noi pe baza tabelului 3 atît pentru prenumele distincte cît și pentru toate prenumele, se reprezintă prin linii drepte, rezultă că legea care guvernează distribuția prenumelor unei unități geografico-sociale este legea de distribuție logaritmică normală.

La același rezultat ajunge G. Herdan pentru distribuția cuvintelor dintr-un text⁷, ceea ce înseamnă că prenumele au aceeași lege de distribuție ca și variabilele lingvistice. Acest rezultat vine să confirme încă o dată teza afirmată de noi⁸, că prenumele se comportă ca orice alte elemente ale lexicului, din punct de vedere cantitativ.

NUME DE PERSOANĂ ÎN CATAGRAFIA DIN 1820 A LOCUITORILOR DIN NORDUL MOLDOVEI

DE

EUGEN D. NECULAU

Din catagrafia locuitorilor Moldovei alcătuită în 1820, care se păstrează în Arhivele Statului din Iași¹, am cercetat, îndeosebi, partea ce se referă la satele situate pe un teritoriu care, pe atunci, aparținea ținuturilor Dorohoi, Botoșani și, în parte, Hîrlău și Iași, iar astăzi corespunde raioanelor Dorohoi, Săveni, Botoșani și, în parte, Hîrlău². Pentru cele 300 de așezări din această parte a Moldovei de sus, catagrafia arată, aproximativ, 18.000 de nume³.

⁷ G. Herdan, *Type-Token Mathematics*, Hague, 1960.

⁸ Aurelia și Ioan Stan, *Cercetări matematice asupra prenumelor*, comunicare prezentată la Seminarul internațional de lingvistică matematică, București, oct. 1963.

¹ Arh. St. Iași, Tr. 166, op. 184, nr. 16, 17, 18.

² Limita de jos a acestui teritoriu ar fi o linie care, plecînd din Siret, trece prin Hîrlău, prin Răușeni (pe Jijia) și duce la Prut. Teritoriul respectiv a aparținut fostelor județe Dorohoi și Botoșani.

³ Numele se repetă, unele mai puțin, altele de foarte multe ori; sînt și nume unice. Într-un studiu mai aprofundat cred că ar avea importanță și acest aspect statistic.